

การยกระดับสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามบริบทเชิงพื้นที่ในจังหวัดนครราชสีมา
เพื่อรองรับระบบราชการ 4.0 ภายใต้โมเดลความสัมพันธ์เชิงเหตุผล “XYZ Model”

Elevate Educational Institutions to Excellence in The Nakhon Ratchasima Province for
Support the Bureaucracy 4.0 on Causal Relationship Model “XYZ Model”

ชินฤดี บุตะเขียว¹

Cheunruedee Butakhiao¹

Received: June 1, 2022; Revised: August 1, 2022; Accepted: August 3, 2022

บทคัดย่อ

การยกระดับสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามบริบทเชิงพื้นที่ในจังหวัดนครราชสีมา เพื่อรองรับระบบราชการ 4.0 ภายใต้โมเดลความสัมพันธ์เชิงเหตุผล “XYZ Model” มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยกระดับสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามบริบทเชิงพื้นที่ในจังหวัดนครราชสีมาเพื่อรองรับระบบราชการ 4.0 ภายใต้โมเดลความสัมพันธ์เชิงเหตุผล “XYZ Model” 2) ศึกษาแนวทางการนำ “ปัจจัยที่มีผลต่อการยกระดับสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามบริบทเชิงพื้นที่ในจังหวัดนครราชสีมาเพื่อรองรับระบบราชการ 4.0 ภายใต้โมเดลความสัมพันธ์เชิงเหตุผล “XYZ Model”” สู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม 3) เพื่อให้สถานศึกษายกระดับการบริหารและจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศทั้งในเชิงยุทธศาสตร์ เชิงภารกิจและเชิงพื้นที่ได้บรรลุเป้าหมายตามที่ยุทธศาสตร์ชาติกำหนด การดำเนินการวิจัย มี 11 ขั้นตอน นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยกระดับสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามบริบทเชิงพื้นที่ในจังหวัดนครราชสีมาเพื่อรองรับระบบราชการ 4.0 ภายใต้โมเดลความสัมพันธ์เชิงเหตุผล “XYZ Model” จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้ววิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ส่วนที่ 2 แนวทางการนำ “ปัจจัยที่มีผลต่อการยกระดับสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามบริบทเชิงพื้นที่ในจังหวัดนครราชสีมาเพื่อรองรับระบบราชการ 4.0 ภายใต้โมเดลความสัมพันธ์เชิงเหตุผล “XYZ Model”” สู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและจัดสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 56 คน แล้ววิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัจจัยที่มีผลต่อการยกระดับสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามบริบทเชิงพื้นที่ในจังหวัดนครราชสีมา เพื่อรองรับระบบราชการ 4.0 ภายใต้โมเดลความสัมพันธ์เชิงเหตุผล “XYZ Model” มีจำนวนทั้งสิ้น 68 ปัจจัย จำแนกออกเป็น 5 ด้าน ประกอบด้วยด้านที่ 1 ปัจจัยด้านการพัฒนาบริการประชาชน มีจำนวน 10 ปัจจัย ด้านที่ 2 ปัจจัยด้านการบริหารจัดการการเงินการคลัง มีจำนวน 7 ปัจจัย ด้านที่ 3 ปัจจัยด้านการปรับสมดุลภาครัฐ มีจำนวน 8 ปัจจัย ด้านที่ 4 ปัจจัยด้านการพัฒนาระบบบริหารงานภาครัฐ มีจำนวน 22 ปัจจัย และด้านที่ 5 ปัจจัยด้านการสร้างและพัฒนาบุคลากรภาครัฐ มีจำนวน 21 ปัจจัย

¹ศึกษานิเทศน์ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครราชสีมา

¹Supervisor., Nakhonratchasima Province Education Office

2) แนวทางการนำ “ปัจจัยที่มีผลต่อการยกระดับสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามบริบทเชิงพื้นที่ ในจังหวัดนครราชสีมาเพื่อรองรับระบบราชการ 4.0 ภายใต้โมเดลความสัมพันธ์เชิงเหตุผล “XYZ Model” สู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม ทั้ง 68 ปัจจัย มี 9 แนวทางที่สามารถส่งผลให้สถานศึกษายกระดับการบริหารและจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศทั้งในเชิงยุทธศาสตร์ เชิงภารกิจและเชิงพื้นที่ได้บรรลุเป้าหมายตามที่ยุทธศาสตร์ชาติ กำหนด 3) ผลการศึกษาแนวทางการนำปัจจัยที่มีผลต่อการยกระดับสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามบริบทเชิงพื้นที่ในจังหวัดนครราชสีมาเพื่อรองรับระบบราชการ 4.0 ภายใต้โมเดลความสัมพันธ์เชิงเหตุผล “XYZ Model” จำนวน 68 ปัจจัยสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม ที่สถานศึกษาสามารถยกระดับการบริหารและจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศทั้งในเชิงยุทธศาสตร์เชิงภารกิจและเชิงพื้นที่ได้บรรลุเป้าหมายตามที่ยุทธศาสตร์ชาติกำหนด จำนวน 9 ประเด็น

คำสำคัญ: คุณภาพการศึกษา สถานศึกษา 4.0 สถานศึกษาที่เป็นเลิศ โมเดลความสัมพันธ์เชิงเหตุผล XYZ Model

Abstract

Elevate Educational Institutions to Excellence in the Nakhon Ratchasima Province for support The Bureaucracy 4.0 on Causal Relationship Model “XYZ Model. This research purpose to 1) Study about factors to affect of the Elevate Educational Institutions to Excellence in the Nakhon Ratchasima Province for support The Bureaucracy 4.0 on Causal Relationship Model “XYZ Model” 2) Study factors to affect of the Elevate Educational Institutions to Excellence in the Nakhon Ratchasima Province for support The Bureaucracy 4.0 on Causal Relationship Model “XYZ Model” for concrete practice. 3) For Elevate Education Administration and Educational Planning to achieve the goal by National Strategy this research with 11 following issues: present the data analysis and related research. There are two article’s objectives. First, article is aimed to study about factors to affect of the Elevate Educational Institutions to Excellence in the Nakhon Ratchasima Province for support The Bureaucracy 4.0 on Causal Relationship Model “XYZ Model” on document and related research and data analytics. The second, is aimed to study factors to affect of the Elevate Educational Institutions to Excellence in the Nakhon Ratchasima Province for support The Bureaucracy 4.0 on Causal Relationship Model “XYZ Model” for concrete practice. By document and related research by educational supervisor 56 people. And data analysis by contents data analysis. The results of the study found that 1) The factors to affect of the Elevate Educational Institutions to Excellence in the Nakhon Ratchasima Province for support The Bureaucracy 4.0 on Causal Relationship Model “XYZ Model” there were 68 factors classified into 5 types, First form: factor about Public Service Development there are 10 factors, Second form: factor about Fiscal Management

there are 7 factors, Third form: factor about Balancing of Government there are 8 factors, Fourth form: factor about Development Administration Systems of Government there are 22 factors and Fifth form: factor about Creation and Personnel Development of Government there are 21 factors. 2) Factors to affect of the Elevate Educational Institutions to Excellence in the Nakhon Ratchasima Province for support The Bureaucracy 4.0 on Causal Relationship Model “XYZ Model” for concrete practice all 68 factors there are 9 course that can be the cause of Educational Institutions elevate Administration and Management of Education to Strategics Excellent mission and spatial achieved the goal by National Strategy. 3) The results of the course education factors affect of the Elevate Educational Institutions to Excellence in the Nakhon Ratchasima Province for support The Bureaucracy 4.0 on Causal Relationship Model “XYZ Model” Fiscal year 2564 all 68 factors for concrete practice that Educational Institutions can elevate administration and management of education to excellence in the strategics, mission and spatial for achieved the goal by National Strategy there are 9 main issue.

Keywords: Quality of Education, Educational Institutions 4.0, Excellent Educational Institutions, Causal Relationship Model “XYZ Model”

บทนำ

ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2560 เรื่อง การกำหนด แผน 3 ระดับประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ชาติเป็นแผนระดับ 1 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติเป็นแผนระดับ 2 แผนปฏิบัติราชการ และแผนปฏิบัติการด้านต่าง ๆ เป็นแผนระดับ 3 และมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2562 : เรื่องการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติสู่การปฏิบัติ โดยกำหนดหน่วยงานเจ้าภาพในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติสู่การปฏิบัติ 3 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับประเด็นแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ 2) ระดับเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และ 3) ระดับเป้าหมายของแผนย่อยตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติโดยที่หน่วยงานเจ้าภาพมีภารกิจหลักในการประสานและบูรณาการการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้ดำเนินการเป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างบูรณาการจนบรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างเป็นรูปธรรม สำหรับกระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานเจ้าภาพในการขับเคลื่อนแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (11) ประเด็นการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต แผนย่อยการพัฒนาช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น เป้าหมายคือ วัยเรียน/วัยรุ่น มีความรู้และทักษะในศตวรรษที่ 21 ครบถ้วน รู้จักคิด วิเคราะห์ รักการเรียนรู้ มีสำนึกพลเมือง มีความกล้าหาญทางจริยธรรม มีความสามารถในการแก้ปัญหาปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดชีวิตดีขึ้น และตัวชี้วัดคือคะแนนความสามารถในการแข่งขัน

การพัฒนาทุนมนุษย์ด้านทักษะ (Skill) ของ World Economic Forum (WEF) เพิ่มขึ้นตามเป้าหมายที่กำหนด และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (12) ประเด็น การพัฒนาการเรียนรู้ได้กำหนดเป้าหมายไว้ 2 เป้าหมาย คือ 1) คนไทยมีการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากลเพิ่มขึ้น มีทักษะ ที่จำเป็นของโลกศตวรรษที่ 21 สามารถในการแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต 2) คนไทยได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพตาม ความถนัดและความสามารถของ พหุปัญญาดีขึ้นมีตัวชี้วัดไว้จำนวน 3 ตัวชี้วัด ประกอบด้วย (1) คะแนน PISA ด้านการอ่าน คณิตศาสตร์ และ วิทยาศาสตร์ (คะแนนเฉลี่ย) (2) อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศด้านการศึกษา และ (3) ความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในระดับสากลดีขึ้น (GTCI) (ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580), 2561; สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562; สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ, 2563)

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้รายงานการ ประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว พบว่าเป้าหมายของแผนย่อย ตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (11) ประเด็นการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต: แผนย่อยการ พัฒนาช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น นั้นโดยในปี 2563 World Economic Forum (WEF) ไม่มีการรายงานผลการจัด ความสามารถทางการแข่งขัน ดังนั้น หากพิจารณาจากรายงานฯ ในปี 2562 พบว่า คะแนนความสามารถ ในการแข่งขันการพัฒนาทุนมนุษย์ด้านทักษะ (Skill) อยู่ที่ 62.3 คะแนน ขณะที่ในปี 2561 อยู่ที่ 63.0 คะแนน ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย อยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ, 2563) และได้สรุปประเด็นท้าทายและสภาพปัญหาที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายคือทักษะ ของบัณฑิตในภาพรวมยังไม่สามารถตอบโจทย์ความต้องการของตลาดแรงงานได้ เนื่องจากการขาดความ เชื่อมโยงระหว่างทักษะในการทำงานจริง และการจัดการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษา ซึ่งต้องอาศัย การบูรณาการอย่างจริงจังระหว่างภาครัฐและสถานประกอบการในการออกแบบพัฒนาหลักสูตร และอุปกรณ์ เครื่องมือที่สอดคล้องกับสภาพการทำงานจริง ประกอบกับการอบรมและพัฒนาทักษะแรงงานของภาคเอกชน ที่ยังคงจำกัดอยู่ในภาคธุรกิจขนาดใหญ่เป็นหลัก อีกทั้งการขับเคลื่อนการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะไปสู่การ ปฏิบัติยังคงไม่ครอบคลุมสถานศึกษาในวงกว้าง โดยในระยะแรกยังจำกัดอยู่ที่พื้นที่นวัตกรรม การศึกษานำร่อง การจัดการเรียนการสอนยังเน้นการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ที่ไม่เพียงพอ ซึ่งสาเหตุส่วนหนึ่ง มาจากการที่ ระบบการศึกษาของประเทศยังไม่เอื้อต่อการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์ โดยเฉพาะ การแสดง ความคิดเห็นเชิงวิพากษ์ซึ่งจะเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญ ในการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของวัยเรียน/วัยรุ่น ทั้งนี้ กลไกการบริหารจัดการที่ยังไม่มีความยืดหยุ่นดังกล่าวเป็นอุปสรรคต่อการจัดสภาพแวดล้อมทั้งทางสังคม และกายภาพที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงความท้าทายของการจัดการศึกษาในยุค โควิด-19 ที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาของระบบการศึกษา จึงต้องอาศัยการช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางและ การเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงของบริบทโลกและของประเทศที่คาด เดาได้ยากมากยิ่งขึ้น (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2563)

นอกจากนี้ยังมีรายงานการประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (12) ประเด็น การพัฒนาการเรียนรู้ พบว่าเป้าหมายที่ 1 กำหนดตัวชี้วัด และค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 คือ สัดส่วนครูผ่านการทดสอบสมรรถนะรายสาขาในระดับสูงตามมาตรฐานนานาชาติ อัตราความแตกต่างของคะแนน PISA ในแต่ละกลุ่มโรงเรียนลดลงร้อยละ 20 และอัตราการเข้าเรียนสุทธิตามมัธยมศึกษาตอนต้นอยู่ที่ร้อยละ 80 ทั้งนี้ คะแนน PISA จะมีการประเมินทุก ๆ 3 ปี โดยการประเมินล่าสุดปี 2561 ความแตกต่างของกลุ่มโรงเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดเทียบกับต่ำสุดแตกต่างกันถึง 210 คะแนน และในส่วนของข้อมูลอัตราการเข้าเรียนสุทธิตามมัธยมศึกษาตอนต้นปีล่าสุด ปี 2562 อยู่ที่ร้อยละ 66.4 ปรับตัวลดลงจากข้อมูลปี 2561 ที่ร้อยละ 68.6 ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงสถานการณ์ **บรรลุเป้าหมายที่ต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤติ** และเป้าหมายที่ 2 กำหนดตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 สัดส่วนสถานศึกษาที่สามารถจัดการเรียนการสอนที่สร้างสมดุลทุกด้านและมีการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาพหุปัญญารายบุคคล และสัดส่วนเด็กและเยาวชนที่ได้รับการส่งต่อและพัฒนาตามศักยภาพ/พหุปัญญา อยู่ที่ร้อยละ 10 อย่างไรก็ตาม ข้อมูลล่าสุดยังคงเป็น ข้อมูลปี 2560 ซึ่งเป็นข้อมูลโรงเรียนจำนวน 57,238 แห่ง ประกอบด้วย โรงเรียนสามัญศึกษาทั่วไป 57,192 แห่ง โรงเรียนที่เน้น วิทยาศาสตร์ 18 แห่ง โรงเรียนกีฬา 12 แห่ง และ โรงเรียนเน้นนาฏศิลป์ 16 แห่ง โดยยังคงสะท้อนให้เห็นถึงสถานการณ์**บรรลุเป้าหมายยังคงต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤติ** และได้สรุปความท้าทาย และสภาพปัญหาที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายคือ ขาดความพร้อมด้านทรัพยากรของโรงเรียน ขาดสมรรถนะของครูผู้สอนสู่การเป็นครูยุคใหม่ การขาดข้อมูลในมิติที่สามารถสะท้อนคุณภาพของผู้สอนโดยเฉพาะสัดส่วนครูผ่านการทดสอบสมรรถนะรายสาขาในระดับสูง ตามมาตรฐานนานาชาติซึ่งจะช่วยให้เห็นความก้าวหน้าของการดำเนินการตามเป้าหมายได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ข้อค้นพบที่สำคัญของผล PISA เกิดจากปัญหาการขาดแคลนครูผู้สอนที่สอนตรงสาขาวิชาและการกระจายทรัพยากรในการจัดการเรียนการสอนที่เพียงพอในโรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนด้านการเข้าเรียนของระดับมัธยมศึกษาตอนต้น แสดงให้เห็นปัญหาเด็กตกหล่นที่เผชิญปัญหาต่าง ๆ ทำให้ไม่สามารถเข้าสู่อการเรียนในระบบได้ อีกทั้งอัตราการเข้าเรียนต่อสุทธินี้แนวโน้มรุนแรงขึ้นเพิ่มขึ้นจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่กระทรวงศึกษาธิการจะต้องเร่งติดตามเด็กตกหล่นหรือหลุดจากระบบการศึกษาโดยเฉพาะกลุ่มเด็กเปราะบาง ให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา นอกจากนี้ยังมีปัญหาในการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีที่จะเข้ามามีบทบาทในการศึกษามากขึ้น ซึ่งต้องเตรียมความพร้อมของครูในด้านทักษะการจัดการเรียนการสอนผ่านสื่อดิจิทัล และการเตรียมความพร้อมด้านอุปกรณ์การเรียนการสอนให้กับโรงเรียนและนักเรียน ตลอดจนระบบการศึกษาของไทยยังมีการจัดการเรียนการสอนที่รองรับความสามารถพิเศษเฉพาะด้านในลักษณะกระจุกตัว อีกทั้งความเข้าใจและการนำใช้การจัดการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีพหุปัญญายังมีอยู่ในวงจำกัด รวมถึงสังคมยังมีความนิยมการยกย่องความเก่งด้านวิชาการเท่านั้น ทำให้เกิดสถานการณ์เร่งเรียน หรือการสนับสนุนไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการโดยขาดการคำนึงถึงพหุปัญญาด้านอื่นที่เด็กแต่ละคนมีแตกต่างกัน นอกจากนี้การติดตามการดำเนินการตามเป้าหมายในการสร้างการตระหนักถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย ยังคงขาดข้อมูลตัวชี้วัดที่สามารถสะท้อนผลลัพธ์ตามเป้าหมายได้อย่างเหมาะสมและ

ชัดเจน ตลอดจนจากการศึกษาสภาวะการณ์การจัดการศึกษาของประเทศไทย (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2563)

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยกระดับสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามบริบทเชิงพื้นที่ในจังหวัดนครราชสีมาเพื่อรองรับระบบราชการ 4.0 ภายใต้โมเดลความสัมพันธ์เชิงเหตุผล (XYZ Model) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564
2. เพื่อศึกษาแนวทางการนำปัจจัยที่มีผลต่อการยกระดับสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามบริบทเชิงพื้นที่ในจังหวัดนครราชสีมาเพื่อรองรับระบบราชการ 4.0 ภายใต้โมเดลความสัมพันธ์เชิงเหตุผล (XYZ Model) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 สู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม
3. เพื่อให้สถานศึกษายกระดับการบริหารและจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศทั้งในเชิงยุทธศาสตร์เชิงภารกิจและเชิงพื้นที่ได้บรรลุเป้าหมายตามที่ยุทธศาสตร์ชาติกำหนด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยนำเอาข้อมูลทางด้านคุณภาพ ซึ่งเป็นข้อมูลที่ไม่เป็นตัวเลขแต่เป็นข้อความบรรยายหรืออธิบายวิธีการปฏิบัติต่างๆ มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อสรุปผล อันประกอบไปด้วยกระบวนการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) และกระบวนการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 56 คน โดยมีคุณสมบัติเป็นบุคลากรปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารและจัดการศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วยบุคลากรตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครู และศึกษานิเทศก์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยกระดับสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามบริบทเชิงพื้นที่ในจังหวัดนครราชสีมาเพื่อรองรับระบบราชการ 4.0 ภายใต้โมเดลความสัมพันธ์เชิงเหตุผล “XYZ Model” ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 เครื่องมือที่ใช้เป็นการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สำหรับการตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2 เพื่อศึกษาแนวทางการนำปัจจัยที่มีผลต่อการยกระดับสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามบริบทเชิงพื้นที่ในจังหวัดนครราชสีมาเพื่อรองรับระบบราชการ 4.0 ภายใต้โมเดลความสัมพันธ์เชิงเหตุผล (XYZ Model) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2564 สู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม และ ข้อที่ 3 เพื่อให้สถานศึกษายกระดับการบริหารและจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศทั้งในเชิงยุทธศาสตร์เชิงภารกิจและเชิงพื้นที่ ได้บรรลุเป้าหมายตามที่ยุทธศาสตร์ชาติกำหนด เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และใช้แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured interview)

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ พัฒนาขึ้นจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยประเด็นการสัมภาษณ์ได้รับการพิจารณาความสอดคล้องด้านเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย จำนวน 5 ท่าน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ และจัดการจัดสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) โดยร่วมประชุมกลุ่ม ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 56 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การจัดสนทนากลุ่ม และทำการวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

การนำเสนอข้อมูล

การนำเสนอข้อมูลจากการวิเคราะห์ข้อมูลมีการนำเสนอในรูปของคำบรรยายสรุป

ผลการวิจัย

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยกระดับสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามบริบทเชิงพื้นที่ในจังหวัดนครราชสีมาเพื่อรองรับระบบราชการ 4.0 ภายใต้โมเดลความสัมพันธ์เชิงเหตุผล “XYZ Model” ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 โดยการศึกษาข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็นและสำคัญที่ใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับ “การยกระดับสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามบริบทเชิงพื้นที่ในจังหวัดนครราชสีมาเพื่อรองรับระบบราชการ 4.0 ภายใต้โมเดลความสัมพันธ์เชิงเหตุผล “XYZ Model” จากเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง และดำเนินการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็นและสำคัญจากเอกสารทางวิชาการดังกล่าว เช่น รายงานการประเมินผลลัพธ์การดำเนินการตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (11) ประเด็นการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต : แผนย่อยการพัฒนาช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น และแผนแม่บทภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติ (12) ประเด็นการพัฒนาการเรียนรู้ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ปัญหาและสถานการณ์การจัดการศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน กรอบแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยทางด้านทัศนคติ หลักการและกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษากับเป้าหมายการพัฒนาประเทศ หลักการและกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษากับการพัฒนาประเทศ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) การประเมินสถานการณ์เป็นระบบราชการ 4.0 โดยใช้เกณฑ์ PMQA 4.0 หลักการและกรอบแนวคิดเกี่ยวกับองค์การความเป็นเลิศ เครื่องมือ และเทคนิค

เกี่ยวกับการประเมินสถานภาพความเป็นจริง (SWOT Analysis) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ฯลฯ แล้ววิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัจจัยที่มีผลต่อการยกระดับสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามบริบทเชิงพื้นที่ในจังหวัดนครราชสีมา เพื่อรองรับระบบราชการ 4.0 ภายใต้โมเดลความสัมพันธ์เชิงเหตุผล “XYZ Model” ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 มีจำนวนทั้งสิ้น 68 ปัจจัย จำแนกออกเป็น 5 ด้าน ประกอบด้วยด้านที่ 1 ปัจจัยด้านการพัฒนาบริการประชาชน มีจำนวน 10 ปัจจัย ด้านที่ 2 ปัจจัยด้านการบริหารจัดการการเงินการคลัง มีจำนวน 7 ปัจจัย ด้านที่ 3: ปัจจัยด้านการปรับสมดุลภาครัฐ มีจำนวน 8 ปัจจัย ด้านที่ 4 ปัจจัยด้านการพัฒนาระบบบริหารงานภาครัฐ มีจำนวน 22 ปัจจัย และด้านที่ 5 ปัจจัยด้านการสร้างและพัฒนาบุคลากรภาครัฐ มีจำนวน 21 ปัจจัยดังนี้

ด้านที่ 1 ปัจจัยด้านการพัฒนาบริการประชาชน มีจำนวน 10 ปัจจัย ดังนี้

ปัจจัยที่ 1 : รูปแบบการให้บริการประชาชนของสถานศึกษาแบบเบ็ดเสร็จ ครบวงจรที่เชื่อมโยงหลายหน่วยงานในจังหวัดนครราชสีมา

ปัจจัยที่ 2 : รูปแบบการให้บริการประชาชนของสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา ที่ตอบสนองความต้องการที่ปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็วและมีความหลากหลายตามบริบทแต่ละพื้นที่

ปัจจัยที่ 3 : ช่องทางการให้บริการประชาชนของสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมาที่เข้าถึงง่าย สะดวก ผ่านระบบเทคโนโลยีดิจิทัล

ปัจจัยที่ 4 : รูปแบบการให้บริการประชาชนเชิงรุกและระบบแก้ไขจัดการข้อร้องเรียนของสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

ปัจจัยที่ 5 : ระบบดิจิทัลในการให้บริการข้อมูลสารสนเทศแก่ประชาชนที่บูรณาการและเชื่อมโยงถึงกันของสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา มีความสะดวก ประชาชนและผู้ใช้งานสามารถใช้งานได้โดยไม่ต้องร้องขอ

ปัจจัยที่ 6 : ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับประชาชนหรือผู้รับบริการของสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา มีความครอบคลุม ถูกต้องและทันสมัย

ปัจจัยที่ 7 : คู่มือการให้บริการประชาชนของสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมาได้มาตรฐานสากล

ปัจจัยที่ 8 : แผนรองรับการบริการที่อาจมีการเปลี่ยนแปลง และแผนการแก้ไขข้อร้องเรียนอย่างเป็นระบบของสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา

ปัจจัยที่ 9 : มีนวัตกรรมการผลิต และการบริการประชาชน เพื่อยกระดับประสิทธิภาพการให้บริการของสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา

ปัจจัยที่ 10 : มีกระบวนการให้บริการแบบบูรณาการและมีความเชื่อมโยงกันของหลาย ๆ หน่วยงานของสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา

ด้านที่ 2 ปัจจัยด้านการบริหารจัดการการเงินการคลัง มีจำนวน 7 ปัจจัย ดังนี้

ปัจจัยที่ 1 : แผนพัฒนาสถานศึกษา ระยะ 5 ปีและระยะ 1 ปี ของสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา มีความสอดคล้องและส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติภายใต้โมเดลความสัมพันธ์เชิงเหตุผล “XYZ Model”

ปัจจัยที่ 2 : แผนปฏิบัติราชการระยะ 5 ปี และระยะ 1 ปีของสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา มีแผนงาน/โครงการและงบประมาณ ที่เชื่อมโยงและสอดคล้องเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติภายใต้โมเดลความสัมพันธ์เชิงเหตุผล “XYZ Model”

ปัจจัยที่ 3 : ระบบการวัดผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาสถานศึกษา ระยะ 5 ปี ระยะ 1 ปี และแผนปฏิบัติราชการระยะ 5 ปี ระยะ 1 ปี ของสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา สอดคล้องกับตัวชี้วัดของเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติภายใต้โมเดลความสัมพันธ์เชิงเหตุผล “XYZ Model”

ปัจจัยที่ 4 : ระบบการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาสถานศึกษา ระยะ 5 ปี ระยะ 1 ปี และแผนปฏิบัติราชการระยะ 5 ปี ระยะ 1 ปี ของสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมาผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลที่สามารถรองรับการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big data analysis) และเชื่อมโยงข้อมูลเพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ แก้ไขปัญหา และปรับแนวทางการดำเนินงานที่เหมาะสมได้อย่างต่อเนื่อง มีประสิทธิภาพ ตอบสนองเชิงรุก และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนได้ทันทั่วถึง

ปัจจัยที่ 5 : ระบบติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและผลสัมฤทธิ์ของแผนงาน/โครงการทั้งในการกิจพื้นฐาน การกฤษฎศาสตร์ และการกิจพื้นที่ของสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา เริ่มตั้งแต่ปัจจัยนำเข้ากระบวนการดำเนินการ ผลผลิต ผลลัพธ์ จนกระทั่งถึงผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ

ปัจจัยที่ 6 : ระบบติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและผลสัมฤทธิ์ของแผนงาน/โครงการทั้งในการกิจพื้นฐาน การกฤษฎศาสตร์ และการกิจพื้นที่ของสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมาเริ่มตั้งแต่ก่อนเริ่มโครงการระหว่างดำเนินการโครงการ และหลังการดำเนินงานโครงการ

ปัจจัยที่ 7 : รายงานการติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและผลสัมฤทธิ์ของแผนงาน/โครงการทั้งในการกิจพื้นฐาน การกฤษฎศาสตร์ และการกิจพื้นที่ของสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมาผ่านระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ eMENSCR (Electronic Monitoring and Evaluation System of National Strategy and Country Reform) ในทุกไตรมาสของปีงบประมาณ

ด้านที่ 3 ปัจจัยด้านการปรับสมดุลภาครัฐ มีจำนวน 8 ปัจจัย ดังนี้

ปัจจัยที่ 1 : แผนการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษาทุกระดับทุกประเภทแบบร่วมมือและบูรณาการของสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา

ปัจจัยที่ 2 : รูปแบบบริหารและจัดการศึกษาทุกระดับทุกประเภทของสถานศึกษาและทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแบบห่วงโซ่คุณค่า (ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ) ระหว่างการบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา

ปัจจัยที่ 3 : ความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนในการบริหารและจัดการศึกษาทุกระดับ
ทุกประเภทของสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา

ปัจจัยที่ 4 : ภารกิจ หน้าที่และอำนาจของสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมาสอดคล้องตาม
ยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ นโยบายของคณะรัฐมนตรี ที่แถลงต่อรัฐสภา และแผนอื่นที่เกี่ยวข้อง

ปัจจัยที่ 5 : แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมาตามเกณฑ์การประเมิน
สถานะการเป็นระบบราชการ 4.0 โดยใช้เกณฑ์ PMQA

ปัจจัยที่ 6 : นโยบายการกำกับดูแลองค์การที่ดีเกี่ยวกับการบริหารและจัดการศึกษาทุกระดับ
ทุกประเภทของสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา

ปัจจัยที่ 7 : กระบวนการทำงานทั้งภารกิจหลักและภารกิจสนับสนุนเกี่ยวกับการบริหารและ
จัดการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภทแบบร่วมมือและบูรณาการ ของสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา

ปัจจัยที่ 8 : ระบบดิจิทัลที่บูรณาการทำงานเกี่ยวกับการบริหารและจัดการศึกษาทุกระดับ
ทุกประเภทของสถานศึกษาร่วมกับทุกภาคส่วนในจังหวัดนครราชสีมา

ด้านที่ 4 : ปัจจัยด้านการพัฒนาระบบบริหารงานภาครัฐ มีจำนวน 22 ปัจจัย ดังนี้

ปัจจัยที่ 1 : นโยบายและการบริหารจัดการของสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมามุ่งเน้น
ผลสัมฤทธิ์ มีความโปร่งใส ยึดหยุ่นและคล่องตัวสูง

ปัจจัยที่ 2 : มีนวัตกรรมในการนำข้อมูลและข้อมูลขนาดใหญ่มาใช้ในการพัฒนานโยบาย
การตัดสินใจ การบริหารจัดการและการให้บริการของสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา

ปัจจัยที่ 3 : มีเทคโนโลยีดิจิทัลในการนำข้อมูลและข้อมูลขนาดใหญ่มาใช้ในการพัฒนานโยบาย
การตัดสินใจ การบริหารจัดการและการให้บริการของสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา

ปัจจัยที่ 4 : มีนวัตกรรมการเชื่อมโยงการทำงานระหว่างองค์กรทั้งภายในและภายนอก
แบบอัตโนมัติของสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา

ปัจจัยที่ 5 : มีนวัตกรรมการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างองค์กรทั้งภายในและภายนอกแบบอัตโนมัติ
ของสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา

ปัจจัยที่ 6 : ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดเก็บข้อมูลและสามารถสื่อสารได้ ฉับไว รวดเร็วขึ้น
ของสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา

ปัจจัยที่ 7 : มีแพลตฟอร์มดิจิทัลที่สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดนครราชสีมา
ใช้ร่วมกันเพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลที่สะดวกและรวดเร็วเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ให้มีมาตรฐานเดียวกัน

ปัจจัยที่ 8 : ระบบดิจิทัลที่บูรณาการข้อมูลและแบ่งปันข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารและ
จัดการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภทของสถานศึกษาและทุกภาคส่วนในจังหวัดนครราชสีมาที่เชื่อมโยงถึงกันและ
สามารถดูได้ทุกที่ ทุกเวลา มีความสะดวกไม่ต้องร้องขอ

ปัจจัยที่ 9 : ระบบการเปิดเผยข้อมูลให้ทุกภาคส่วนสามารถเข้าถึง แบ่งปัน และใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสมและสะดวก

ปัจจัยที่ 10 : มีการจัดการความรู้และถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการบริหารและจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบเพื่อพัฒนาให้สถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

ปัจจัยที่ 11 : มีระบบการพัฒนาความเป็นเลิศด้านการจัดการศึกษาทุกระดับทุกประเภท แบบสหสาขาวิชาของสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา ในการตอบสนองกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างทันเวลา

ปัจจัยที่ 12 : วัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา เป็นวัฒนธรรมแห่งการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาระบบบริการและการบริหารจัดการองค์กรอย่างเต็มศักยภาพ

ปัจจัยที่ 13 : รูปแบบการจัดโครงสร้างองค์การของสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมามีความยืดหยุ่น คล่องตัว กระชับ ทันสมัย

ปัจจัยที่ 14 : กฎ ระเบียบเกี่ยวกับการบริการและจัดการศึกษา ของสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา มีความเหมาะสมตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

ปัจจัยที่ 15 : กระบวนการทำงานที่ได้มาตรฐาน และเป็นระบบจากต้นน้ำถึงปลายน้ำของสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมาเพื่อให้เกิดความมีประสิทธิภาพ และมีความเป็นเอกภาพ

ปัจจัยที่ 16 : ระบบเทคโนโลยีดิจิทัลในการปฏิบัติงานทุกระบวนการทั้ง ภารกิจหลักและภารกิจสนับสนุนของสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา มุ่งเน้นผลลัพธ์ที่เกิดแก่ประชาชนและภาคสังคม ด้วยต้นทุนที่ลดลง และคุ้มค่าจนก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ปัจจัยที่ 17 : มีนวัตกรรมในทุกกระบวนการงานของสถานศึกษาในจังหวัด นครราชสีมา เพื่อให้องค์การมุ่งสู่ระบบการทำงานที่มีขีดสมรรถนะสูงและ มีความเป็นเลิศในระบบปฏิบัติงาน

ปัจจัยที่ 18 : มีเทคโนโลยีดิจิทัลทั้งฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ของสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา รองรับการดำเนินงานตามแผนเชิงยุทธศาสตร์ที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนที่ปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็ว มีความหลากหลายตามพื้นที่ตามยุคสมัยและสภาพแวดล้อม เฉพาะถิ่น และมีความเหมาะสม ทันสมัยใช้งานได้

ปัจจัยที่ 19 : มีแนวทางการทำงานในเชิงรุกด้านการบริหารและจัดการศึกษาทุกระดับทุกประเภทของสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา ที่สามารถนำเทคโนโลยีอันทันสมัยเข้ามาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและสร้างคุณค่าในการทำงาน

ปัจจัยที่ 20 : กระบวนการทำงานแบบบูรณาการเกี่ยวกับการแบ่งปันทรัพยากรด้านการบริหารและจัดการศึกษาทุกระดับทุกประเภทของสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา เพื่อให้ลดต้นทุนลง และคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน

ปัจจัยที่ 21 : มีคู่มือมาตรฐานในการทำงานด้านการบริหารและจัดการศึกษาทุกระดับทุกประเภทของสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา

ปัจจัยที่ 22 : สถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมาเป็นสถานศึกษาสมัยใหม่ ใช้ประโยชน์จากข้อมูลขนาดใหญ่เพื่อวิเคราะห์คาดการณ์ล่วงหน้า

ด้านที่ 5 : ปัจจัยด้านการสร้างและพัฒนาบุคลากรภาครัฐ มีจำนวน 21 ปัจจัย ดังนี้

ปัจจัยที่ 1 : ระบบบริหารจัดการและพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ในจังหวัดนครราชสีมา ตอบสนองความต้องการในการปฏิบัติงาน มีความก้าวหน้าในอาชีพ สามารถจูงใจให้คนดีคนเก่งมีความผูกพันกับองค์กร

ปัจจัยที่ 2 : ระบบประเมินผลและเลื่อนระดับตำแหน่งของบุคลากร ของสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา ยึดตามผลสัมฤทธิ์ของงานและ พฤติกรรมในการปฏิบัติงาน

ปัจจัยที่ 3 : มีกลไกการป้องกันการแทรกแซงและการใช้ดุลยพินิจโดยมิชอบของสถานศึกษา ในจังหวัดนครราชสีมา

ปัจจัยที่ 4 : แนวทางการสร้างความก้าวหน้าให้กับบุคลากรของสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา ยึดตามความรู้ความสามารถและศักยภาพในการปฏิบัติงาน

ปัจจัยที่ 6 : มีระบบการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา ให้มีสมรรถนะที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน

ปัจจัยที่ 7 : บุคลากรของสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา มีคุณธรรมและจริยธรรม มีความเป็นมืออาชีพ มีจิตบริการ ทำงานในเชิงรุกและมองไปข้างหน้า สามารถบูรณาการการทำงานร่วมกับภาคส่วนอื่นได้อย่างเป็นรูปธรรม และมีสำนึกในการปฏิบัติงานด้วยความรับผิดชอบและความสุจริต ปฏิบัติงานตามหลักการ และหลักวิชาชีพ ด้วยความเป็นธรรมและเสมอภาค กล้ายืนหยัดในการกระทำที่ถูกต้อง คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวม มากกว่าประโยชน์ของตนเอง

ปัจจัยที่ 8: มีมาตรการการคุ้มครองและปกป้องบุคลากรของสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา ที่กล้ายืนหยัดในการกระทำที่ถูกต้องและมีพฤติกรรมการทำงานตามจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ

ปัจจัยที่ 9 : มีผู้นำทางยุทธศาสตร์ของสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมาทุกระดับอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

ปัจจัยที่ 10 : บุคลากรสังกัดสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา มีจิตสำนึก มีความเชี่ยวชาญ มีความคล่องตัว มีความสามารถที่หลากหลาย

ปัจจัยที่ 11 : บุคลากรสังกัดสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา สามารถแก้ปัญหาเป็น มีความคิดริเริ่ม และมีความเป็นผู้ประกอบการภาครัฐ

ปัจจัยที่ 12: บุคลากรสังกัดสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา มีวัฒนธรรมการทำงานเชิงรุก ที่ตอบสนองความต้องการและเข้าใจความคาดหวังของประชาชน

ปัจจัยที่ 13 : บุคลากรสังกัดสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา มีขีดความสามารถในการแก้ไข ปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นเฉพาะหน้าได้อย่างถูกต้อง ทันทั่วถึง และเกิดประสิทธิผล

ปัจจัยที่ 14 : บุคลากรสังกัดสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา มีจิตสำนึกในการปรับปรุง ใสใจ คุณภาพและการให้บริการในแง่ของผู้ประกอบการภาครัฐ

ปัจจัยที่ 15 : บุคลากรสังกัดสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา มีทักษะและสมรรถนะในการทำงานร่วมกับประชาชนเพื่อนำสู่สัมฤทธิ์ผลของความยั่งยืนและความสุข ทั้งผู้ปฏิบัติงานและประชาชน

ปัจจัยที่ 16 : มีการรวมกลุ่มบุคลากรสังกัดสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา ที่มีความรู้ที่หลากหลายสาขาเข้ามาร่วมทำงาน เพื่อแก้ปัญหาและโจทย์ที่มีความซับซ้อนร่วมกัน

ปัจจัยที่ 17 : บุคลากรสังกัดสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมาปฏิบัติตามระเบียบตอบสนองและทำงานตามการสั่งการจากระดับบนสู่ระดับล่าง

ปัจจัยที่ 18 : ผู้นำสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา มีวิสัยทัศน์ นำเป็น คิดเป็น

ปัจจัยที่ 19 : มีผู้นำที่ทำงานแข่งขัน จริงจัง ใส่ใจในรายละเอียด

ปัจจัยที่ 20 : มีแผนพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา ให้มีความรอบรู้ ใช้ข้อมูลเป็น เปิดสู่การเรียนรู้ และมีคุณธรรม จริยธรรม

ปัจจัยที่ 21 : มีแผนพัฒนาบุคลากรที่สอดคล้องกับทิศทางการปรับเปลี่ยนเป็นองค์กรที่มีขีดสมรรถนะสูง และทันสมัย

2. แนวทางการนำ “ปัจจัยที่มีผลต่อการยกระดับสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามบริบทเชิงพื้นที่ในจังหวัดนครราชสีมาเพื่อรองรับระบบราชการ 4.0 ภายใต้โมเดลความสัมพันธ์เชิงเหตุผล “XYZ Model” ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 สู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม โดยการวิเคราะห์ปัจจัยภายในตามตัวแบบ 7Ss. และประเมิน จุดอ่อน และจุดแข็ง ที่ส่งต่อการยกระดับสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ” ตามบริบทเชิงพื้นที่ในจังหวัดนครราชสีมาเพื่อรองรับระบบราชการ 4.0

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ปัจจัยภายในตามตัวแบบ 7Ss. และประเมิน จุดอ่อน และจุดแข็ง

ปัจจัยภายใน	จุดแข็ง (STRENGTHS)	จุดอ่อน (WEAKNESSES)
ยุทธศาสตร์ (STRATEGY)	(1) สถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา มีการกำหนดวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ และเป้าหมายที่ชัดเจน	(1) การทำยุทธศาสตร์ไม่ทบทวน SWOT ให้สอดคล้องกับแผนระดับที่ 1 แผนระดับที่ 2 และแผนระดับที่ 3 ที่เกี่ยวข้อง (2) ขาดการสื่อสาร วิสัยทัศน์ ทิศทางกลยุทธ์สู่การปฏิบัติอย่างทั่วถึง
โครงสร้าง องค์กร (STRUCTURE)	(1) สถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา มีโครงสร้างสายบังคับบัญชาที่ชัดเจน (งานที่เป็น Function based)	(1) บทบาท ภารกิจ โครงสร้างการแบ่งส่วนราชการและระบบงานยังไม่สอดคล้องกับภารกิจตามยุทธศาสตร์ชาติและกฎหมายใหม่ที่เกี่ยวข้อง
ระบบงาน (SYSTEMS)	(1) สถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา มีกฎระเบียบและหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติที่ชัดเจนในบางระบบงาน เช่น ระบบบัญชี ระบบพัสดุ ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ระบบติดตามและประเมินผล ฯลฯ	(1) ขาดการออกแบบระบบงานแบบบูรณาการที่ส่งต่อการตอบสนองยุทธศาสตร์องค์กรและยุทธศาสตร์ชาติ

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ปัจจัยภายใน	จุดแข็ง (STRENGTHS)	จุดอ่อน (WEAKNESSES)
ทักษะ (SKILL)		(1) บุคลากรขาดการพัฒนาสมรรถนะของแต่ละ สายงาน แต่ละตำแหน่งและแต่ละระดับให้ สอดคล้องคำบรรยายลักษณะงานใหม่ตาม ภารกิจตามยุทธศาสตร์ชาติและกฎหมายใหม่ ที่เกี่ยวข้อง
ค่านิยมร่วม (SHARED VALUES)		(1) ขาดการสร้างค่านิยมร่วมและวัฒนธรรม องค์กรใหม่ตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนปฏิรูป ประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน
บุคลากร (STAFF)	(1) บุคลากรที่มีความรับผิดชอบและทุ่มเท	(1) จำนวนบุคลากรไม่สามารถรองรับปริมาณ งานที่เพิ่มขึ้น
รูปแบบการ บริหาร (STYLE)	(1) มีการมอบอำนาจจากผู้บริหารระดับสูง ตามลำดับ	(1) การจัดสรรทรัพยากร (คน อุปกรณ์ งบประมาณ) ไม่เหมาะสม และไม่เพียงพอ (2) การมอบหมายงานบางครั้งไม่ตรงกับภาระ หน้าที่ที่รับผิดชอบ

จากตารางที่ 1 ผลการประเมินปัจจัยภายนอกเกี่ยวกับโอกาสหรืออุปสรรคที่มีผลต่อการยกระดับ
สถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามบริบทเชิงพื้นที่ในจังหวัดนครราชสีมาเพื่อรองรับระบบราชการ 4.0 พบว่า
ปัจจัยภายนอกด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เป็นโอกาสที่มีผลต่อการยกระดับสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ
ตามบริบทเชิงพื้นที่ในจังหวัดนครราชสีมาเพื่อรองรับระบบราชการ 4.0 ให้บรรลุเป้าหมายสูงถึง 13 ประเด็น
ได้แก่ 1) ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบ การบริหารราชการแผ่นดินส่วนกลางให้เป็นไปตามหลักการบริหารกิจการ
บ้านเมืองที่ดี 2) การสร้างความร่วมมือและช่วยเหลือกันในการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับหน่วยงานของรัฐอื่นเพื่อ
ประโยชน์สุขของประชาชน 3) บุคลากรต้องได้รับการพัฒนาให้มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีทัศนคติ เป็นผู้
ให้บริการประชาชนให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว ไม่เลือกปฏิบัติและปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ 4) ต้องมี
มาตรการป้องกันมิให้ผู้ใดใช้อำนาจ หรือกระทำการโดยมิชอบที่เป็นการก้าวก่าย หรือแทรกแซงการปฏิบัติ
หน้าที่ หรือกระบวนการแต่งตั้ง หรือการพิจารณาความดีความชอบของบุคลากรในสังกัด 5) ต้องจัดให้มี
มาตรฐานทางจริยธรรม สำหรับบุคลากรในสังกัด 6) ต้องนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการบริหาร
การปฏิบัติงานและการบริการประชาชนเพื่อประโยชน์ในการบริหารราชการแผ่นดิน และเพื่ออำนวยความสะดวก
แก่ประชาชน 7) ต้องจัดให้มีการบูรณาการฐานข้อมูลของหน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงานเข้าด้วยกัน
เพื่อให้ เป็นระบบข้อมูลสารสนเทศด้านการบริหารและจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการและบริการ
8) ต้องปรับปรุงและพัฒนา ภารกิจโครงสร้าง และระบบบริหารงานและแผนกำลังคน ให้ทันต่อการ
เปลี่ยนแปลงและความท้าทายใหม่ ๆ 9) ต้องปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานบุคคลเพื่อจูงใจให้ผู้มีความรู้

ความสามารถอย่างแท้จริงเข้ามาทำงานในสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และสามารถเจริญก้าวหน้าได้ตามความสามารถ มีความซื่อสัตย์สุจริต กล้าตัดสินใจและกระทำในสิ่งที่ถูกต้อง โดยคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัวมีความคิดสร้างสรรค์และคิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อให้การปฏิบัติราชการและการบริหารราชการแผ่นดิน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีมาตรการคุ้มครองป้องกันบุคลากรจากการใช้อำนาจโดยไม่เป็นธรรมของผู้บังคับบัญชา 10) ต้องจัดให้มีการปรับปรุงระบบการจัดซื้อจัดจ้างให้มีความคล่องตัวเปิดเผย ตรวจสอบได้ และมีกลไกในการป้องกันการทุจริต 11) ต้องปฏิบัติหน้าที่ดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ 12) ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ รวมทั้งการจัดทำงบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณต้องสอดคล้องกับแผนแม่บทด้วย 13) ต้องรายงานผลการดำเนินการดังกล่าวต่อสำนักงานภายในเวลา และตามรายการที่สำนักงานกำหนด เป็นต้น

ในขณะที่ผลการประเมินปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับจุดแข็งหรือจุดอ่อนที่มีผลต่อการยกระดับสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ตามบริบทเชิงพื้นที่ในจังหวัดนครราชสีมาเพื่อรองรับระบบราชการ 4.0 ให้บรรลุเป้าหมาย พบว่ามีจุดอ่อนมากกว่าจุดแข็ง โดยที่จุดอ่อนมีตั้งแต่ปัจจัยด้านยุทธศาสตร์ (STRATEGY) ในประเด็นที่สำคัญ คือ 1) การทำยุทธศาสตร์ไม่ทบทวน SWOT ให้สอดคล้องกับแผนระดับที่ 1 แผนระดับที่ 2 และแผนระดับที่ 3 ที่เกี่ยวข้อง 2) ขาดการสื่อสาร วิสัยทัศน์ ทิศทางกลยุทธ์สู่การปฏิบัติอย่างทั่วถึง ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์การ (STRUCTURE) ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับบทบาท ภารกิจ โครงสร้างการแบ่งส่วนราชการและระบบงาน ยังไม่สอดคล้องกับภารกิจตามยุทธศาสตร์ชาติและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ปัจจัยด้านระบบงาน (SYSTEMS) ในประเด็นที่เกี่ยวข้องขาดการออกแบบระบบงานแบบบูรณาการ ที่ส่งผลต่อการตอบสนองยุทธศาสตร์องค์การและยุทธศาสตร์ชาติ ปัจจัยด้านทักษะ (SKILL) ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรขาดการพัฒนาสมรรถนะของแต่ละสายงาน แต่ละตำแหน่งและแต่ละระดับให้สอดคล้องคำบรรยายลักษณะงานใหม่ตามภารกิจตามยุทธศาสตร์ชาติและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ปัจจัยด้านค่านิยมร่วม (SHARED VALUES) ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการขาดการสร้างค่านิยมร่วมและวัฒนธรรมองค์กรใหม่ตามยุทธศาสตร์ชาติ และแผนปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ปัจจัยด้านบุคลากร (STAFF) ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับจำนวนบุคลากรไม่สามารถรองรับปริมาณงานที่เพิ่มขึ้น และปัจจัยด้านรูปแบบการบริหาร (STYLE) ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ 1) การจัดสรรทรัพยากร (คน อุปกรณ์ งบประมาณ) ไม่เหมาะสม และไม่เพียงพอ และ 2) การมอบหมายงานบางครั้งไม่ตรงกับภาระหน้าที่ที่รับผิดชอบ เป็นต้น

จากผลการศึกษา “ปัจจัยที่มีผลต่อการยกระดับสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามบริบทเชิงพื้นที่ในจังหวัดนครราชสีมาเพื่อรองรับระบบราชการ 4.0 ภายใต้โมเดลความสัมพันธ์เชิงเหตุผล “XYZ Model” ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ดังกล่าวข้างต้นมีจำนวนทั้งสิ้น 68 ปัจจัย จากการวิเคราะห์และประเมินจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรคของสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมาที่มีผลต่อการนำปัจจัยดังกล่าวสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมเพื่อให้สถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมาเป็นสถานศึกษา 4.0 และเป็นสถานศึกษาแห่งความเป็นเลิศด้านการศึกษาทุกระดับทุกประเภท จนสามารถบริหารจัดการและจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามทิศทางการพัฒนาการศึกษาของจังหวัดนครราชสีมาที่กำหนดไว้ว่า “คนโคราชทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีสัมมาชีพ ดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

และการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ในปี พ.ศ. 2565” อันจะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายของแผนย่อยตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ(11)ประเด็น การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต (พ.ศ. 2561 – 2580) แผนย่อยที่ 2 การพัฒนาเด็กตั้งแต่ช่วงการตั้งครรภ์จนถึงปฐมวัย ได้กำหนดเป้าหมายไว้ว่า “เด็กเกิดอย่างมีคุณภาพ มีพัฒนาการสมวัย สามารถเข้าถึงบริการที่มีคุณภาพมากขึ้น” และแผนย่อยที่ 3 การพัฒนาช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น กำหนดเป้าหมายไว้ว่า “วัยเรียน/วัยรุ่น มีความรู้และทักษะในศตวรรษที่ 21 ครบถ้วน รู้จักคิด วิเคราะห์ รักการเรียนรู้ มีสำนึกพลเมือง มีความกล้าหาญทางจริยธรรม มีความสามารถในการแก้ปัญหาปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดชีวิตดีขึ้น” รวมทั้งเป้าหมายตามแผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (12) ประเด็นการพัฒนาการเรียนรู้ (พ.ศ. 2561 – 2580) แผนย่อยที่ 1 การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 กำหนดเป้าหมายไว้ว่า “คนไทยได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานมีทักษะการเรียนรู้ และทักษะที่จำเป็นของโลกศตวรรษที่ 21 สามารถเข้าถึงการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตดีขึ้น” และแผนย่อยที่ 2 การตระหนักถึงพหุปัญญาของมนุษย์หลากหลาย กำหนดเป้าหมายไว้ว่า “ประเทศไทยมีระบบข้อมูลเพื่อการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพตามพหุปัญญา เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาและการส่งต่อการพัฒนาให้เต็มตามศักยภาพเพิ่มขึ้น” เป็นต้น ภายใต้ตัวแบบการวิเคราะห์ภายนอก : C - PEST Analysis และ ตัวแบบการวิเคราะห์ภายใน : 7Ss. เพื่อนำผลการวิเคราะห์และประเมินปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในดังกล่าวมาจัดทำข้อเสนอเกี่ยวกับแนวทางการนำปัจจัยที่มีผลต่อการยกระดับสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามบริบทเชิงพื้นที่ในจังหวัดนครราชสีมา เพื่อรองรับระบบราชการ 4.0 ภายใต้โมเดลความสัมพันธ์เชิงเหตุผล “XYZ Model” ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 สู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมต่อไป

3. เพื่อให้สถานศึกษายกระดับการบริหารและจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศทั้งในเชิงยุทธศาสตร์เชิงภารกิจและเชิงพื้นที่ได้บรรลุเป้าหมายตามที่ยุทธศาสตร์ชาติกำหนด ผลการศึกษาพบว่า มี 9 แนวทางที่สามารถส่งผลให้สถานศึกษายกระดับการบริหารและจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศทั้งในเชิงยุทธศาสตร์เชิงภารกิจและเชิงพื้นที่ได้บรรลุเป้าหมายตามที่ยุทธศาสตร์ชาติกำหนด ดังนี้

3.1 กำหนดให้ “สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ” เป็นหน่วยงานที่เป็นเจ้าภาพในการขับเคลื่อน “ปัจจัยที่มีผลต่อการยกระดับสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามบริบทเชิงพื้นที่ในจังหวัดนครราชสีมาเพื่อรองรับระบบราชการ 4.0 ภายใต้โมเดลความสัมพันธ์เชิงเหตุผล “XYZ Model” ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 จำนวน 68 ปัจจัยสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม

3.2 กำหนดหน่วยงานผู้รับผิดชอบในแต่ละปัจจัยโดยพิจารณาตามอำนาจหน้าที่ของสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดนครราชสีมา และตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

3.3 กำหนดให้ “สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ” จัดทำแผนพัฒนาระบบราชการ 4.0 สู่การเป็นองค์กรแห่งความเป็นเลิศของสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเชื่อมโยงเป้าหมายการพัฒนาของสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมาเป้าหมายการพัฒนาจังหวัด เป้าหมายการพัฒนาอำเภอ เป้าหมายการพัฒนาตำบล รวมทั้งเชื่อมโยงเป้าหมายของสำนักงาน

ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป้าหมายของกระทรวงศึกษาธิการ เป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ เป้าหมายของแผนปฏิรูปประเทศ กับเป้าหมายการพัฒนาของประเทศไทยอย่างเป็นเอกภาพ

3.4 กำหนดให้ “สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ” ออกแบบระบบการบริหารและกระบวนการทำงานทั้งภารกิจหลักและภารกิจรองในเชิงบูรณาผ่านระบบดิจิทัลร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ภายใต้แนวคิดห่วงโซ่คุณค่า ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ที่รองรับระบบราชการ 4.0

3.5 กำหนดให้ “ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และกลุ่มพัฒนาระบบบริหารของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ” “สร้างสถาปัตยกรรมองค์กรแห่งอนาคตยุค 4.0 ของสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมาผ่านระบบดิจิทัล” ที่เชื่อมโยงการทำงานกับทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา

3.6 กำหนดให้มีผู้รับผิดชอบ “สื่อสาร และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานในแต่ละปัจจัย” แก่หน่วยงานที่รับผิดชอบในการยกระดับสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามบริบทเชิงพื้นที่ในจังหวัดนครราชสีมาเพื่อรองรับระบบราชการ 4.0

3.7 กำหนดให้ “หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง” จัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับการดำเนินงานในแต่ละปัจจัย โดยการจัดลำดับความสำคัญในการดำเนินงานของแต่ละปัจจัย และจัดให้มีคลินิกการให้คำปรึกษาในการขับเคลื่อนแต่ละปัจจัยสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมทั้งหน่วยงานส่วนกลาง สำนักงานศึกษาธิการภาคจำนวน 18 ภาค และสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดจำนวน 77 จังหวัด ให้สามารถดำเนินการยกระดับสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามบริบทเชิงพื้นที่ในจังหวัดนครราชสีมาเพื่อรองรับระบบราชการ 4.0 ให้บรรลุเป้าหมาย ตามระยะเวลาที่กำหนด

3.8 จัดทำคู่มือหรือแนวทางมาตรฐานในการดำเนินงานในแต่ละปัจจัย สร้างระบบการเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานในแต่ละปัจจัยจัดเตรียมทรัพยากรที่จำเป็นและสำคัญในการดำเนินงานในแต่ละปัจจัย วางระบบตัวชี้วัดความสำเร็จ การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานในแต่ละปัจจัย และวางระบบแรงจูงใจที่เชื่อมโยงกับความสำเร็จในการขับเคลื่อนปัจจัยการยกระดับสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามบริบทเชิงพื้นที่ในจังหวัดนครราชสีมาเพื่อรองรับระบบราชการ 4.0 ดังกล่าวสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม

3.9 จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ “วิธีการดำเนินงานที่เป็นเลิศในแต่ละปัจจัย” เพื่อนำความรู้ดังกล่าวไปพัฒนา ปรับปรุงการดำเนินงานในแต่ละปัจจัยของสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมาให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง และก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคศตวรรษที่ 21

การอภิปรายผล

จากปัจจัยและแนวทางการนำ “ปัจจัยที่มีผลต่อการยกระดับสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามบริบทเชิงพื้นที่ในจังหวัดนครราชสีมาเพื่อรองรับระบบราชการ 4.0 ภายใต้โมเดลความสัมพันธ์เชิงเหตุผล “XYZ Model” ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 สู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมข้างต้น ส่งผลให้สถานศึกษาในจังหวัด

นครราชสีมาต้องพลิกโฉมองค์กร (Transformation) ให้เป็นศูนย์กลางยุทธศาสตร์ด้านการขับเคลื่อนการบริหารและการจัดการศึกษา (Strategic centers) ทุกระดับทุกประเภท เพื่อเชื่อมโยงเป้าหมายการจัดการศึกษาทุกระดับทุกประเภทของสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา กับเป้าหมายการจัดการศึกษาของจังหวัดนครราชสีมาที่กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “คนโคราชทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีสัมมาชีพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21” (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครราชสีมา, 2564) อันจะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาจังหวัดนครราชสีมา กำหนดเป้าหมาย ไว้ว่า “ศูนย์กลางโครงข่ายคมนาคมและการท่องเที่ยวของภูมิภาค นวัตกรรมเกษตรและอุตสาหกรรม สังคมคุณภาพสูง” (จังหวัดนครราชสีมา, 2564) และส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (11) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต แผนย่อย: การพัฒนาช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น เป้าหมายคือ วัยเรียน/วัยรุ่น มีความรู้และทักษะในศตวรรษที่ 21 ครบถ้วน รู้จักคิด วิเคราะห์ รักการเรียนรู้ มีสำนึกพลเมือง มีความกล้าหาญทางจริยธรรม มีความสามารถในการแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดชีวิตดีขึ้น เป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (12) ประเด็นการพัฒนาการเรียนรู้ เป้าหมาย คือ 1) คนไทยมีการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากลเพิ่มขึ้น มีทักษะที่จำเป็นของโลกศตวรรษที่ 21 ความสามารถในการแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น มีนิสัยใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต 2) คนไทยได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพตามความถนัดและความสามารถของพหุปัญญาดีขึ้น เป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ คือ พัฒนาคนในทุกมิติ และในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยคนไทย มีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้าน และมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคม และผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสาร ภาษาอังกฤษและภาษาที่สาม และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้ และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกร นักคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่ และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง และเป้าหมายการพัฒนาของประเทศไทยตามวิสัยทัศน์ของประเทศไทย “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”(สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2563) ได้ตามระยะเวลาที่ยุทธศาสตร์ชาติกำหนดและส่งผลให้การจัดการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภทของสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมาสามารถเป็นที่เชื่อถือไว้วางใจและเป็นที่พึ่งของประชาชนได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดในจังหวัดนครราชสีมาควรขับเคลื่อนให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาทุกระดับทุกประเภท นำปัจจัยที่มีผลต่อ “การยกระดับสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ เพื่อรองรับระบบราชการ 4.0” ภายใต้โมเดลความสัมพันธ์เชิงเหตุผล “XYZ Model” ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม โดยการจัดลำดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อ “การยกระดับสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศฯ” จำนวน

3-5 ลำดับไปปฏิบัติก่อน จากนั้นกำหนดให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินการในแต่ละปัจจัยดังกล่าวไปจัดทำต้นแบบในการดำเนินการนำต้นแบบดังกล่าวไปทดลองดำเนินการในสถานศึกษาจริง นำผลการทดลองดำเนินการในสถานศึกษาที่จริงไปปรับปรุงต้นแบบ จนกระทั่งนำต้นแบบที่ผ่านการปรับปรุงใหม่ไปดำเนินการในสถานศึกษาจริงอีกครั้ง และจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ “วิธีการดำเนินงานที่เป็นเลิศในแต่ละปัจจัย” ให้แก่สถานศึกษาในจังหวัดที่เหลืออีก 76 จังหวัด เพื่อที่จะทำให้สถานศึกษาในจังหวัดดังกล่าว” นำต้นแบบในแต่ละปัจจัย” ไปพัฒนาเพื่อ “ยกระดับสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามบริบทเชิงพื้นที่ในแต่ละจังหวัด: รองรับระบบราชการ 4.0 ภายใต้โมเดลความสัมพันธ์เชิงเหตุผล “XYZ Model” ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ให้เป็นรูปธรรม อย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคศตวรรษที่ 21 ต่อไป

ผลลัพธ์ที่ได้จากนำผลการวิจัยไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม: ประกอบด้วยผู้รับผลประโยชน์จำนวน 4 กลุ่ม คือ 1) ผลที่เกิดขึ้นกับครู ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ 1.1) คุณภาพในการจัดการเรียนรู้ของครู 1.2) ความพึงพอใจของครู 2) ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ 2.1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน 3) ผลที่เกิดขึ้นกับสถานศึกษา ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ 3.1) สถานศึกษามีการพัฒนาคุณภาพการศึกษา 3.2) สถานศึกษาได้รับการยอมรับ 4) ผลที่เกิดขึ้นกับระบบการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ 4.1) การจัดการศึกษาของสถานศึกษามีความสอดคล้องกับบริบทของชุมชน สังคมและประเทศ 4.2) ความพึงพอใจของผู้ปกครอง ชุมชนและประชาชน

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในครั้งต่อไป

1. ศึกษาความเสี่ยงและการจัดการความเสี่ยงของการนำปัจจัยที่มีผลต่อ “การยกระดับสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ เพื่อรองรับระบบราชการ 4.0 ภายใต้โมเดลความสัมพันธ์เชิงเหตุผล “XYZ Model” สู่การปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย
2. ศึกษากลไกการขับเคลื่อนแนวทางการนำปัจจัยที่มีผลต่อ “การยกระดับสถานศึกษา สู่ความเป็นเลิศ เพื่อรองรับระบบราชการ 4.0 ภายใต้โมเดลความสัมพันธ์เชิงเหตุผล “XYZ Model” สู่การปฏิบัติ
3. ศึกษาเกี่ยวกับการติดตามและประเมินผลการยกระดับสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ เพื่อรองรับระบบราชการ 4.0 ภายใต้โมเดลความสัมพันธ์เชิงเหตุผล “XYZ Model”

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานจังหวัดนครราชสีมา. (2563). แผนพัฒนาจังหวัดนครราชสีมา พ.ศ. 2561 - 2565 ฉบับทบทวน

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565. https://www2.nakhonratchasima.go.th/ebook_strategy

ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) (2561, 13 ตุลาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 135 ตอนที่ 82 หน้า 1.

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครราชสีมา. (2563). แผนพัฒนาการศึกษา (พ.ศ. 2562- 2565) จังหวัด

นครราชสีมา (ฉบับทบทวน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564.

<http://www.npeo.go.th/info.php?id=302>

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). รายงานงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ

ประจำปี 2562. http://nscr.nesdc.go.th/nscr_report/

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2563). รายงานงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ

ประจำปี 2563. http://nscr.nesdc.go.th/nscr_report/

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2563). รายงานงานสรุปผลการดำเนินการตามแผนการปฏิรูป

ประเทศ ประจำปี 2563. http://nscr.nesdc.go.th/nscr_report/